

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANIB DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISH.

Xidirova Marhabo Roziqovna

Navoiy viloyat Uchquduq tuman 20-umumiy o'rta ta'lim

maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi

+99893 464-76-26

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda interfaol o'qitish usullaridan foydalanish orqali dars samaradorligini oshirish masalalariga bag'ishlangan. Maqolada interfaol usullarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati, ularni qo'llash metodlari va natijalari tahlil qilinadi. Adabiyotlar tahlili asosida zamonaviy pedagogik yondashuvlar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda tajriba-sinov usuli qo'llanilgan bo'lib, natijalar interfaol usullarning o'quvchilarning faolligi va o'zlashtirish darajasini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatganini tasdiqlaydi. Maqola xulosa va takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: interfaol usullar, boshlang'ich sinflar, dars samaradorligi, faol o'qitish, pedagogik yondashuvlar.

Boshlang'ich ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining asosiy poydevori hisoblanadi. Bu bosqichda o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi va o'quv jarayonidagi faolligi shakllanadi. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha o'quvchilarning passiv ishtirokiga olib keladi, bu esa dars samaradorligini pasaytiradi. Interfaol usullar esa o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, ularning ijodiy fikrlashini va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda interfaol usullarni qo'llash orqali dars samaradorligini oshirish yo'llarini o'rganishga qaratilgan.

Boshlang'ich sinflarda interfaol usullardan foydalanib dars samaradorligini oshirish uchun quyida batafsil strategiyalar, amaliy misollar va ularni qo'llash bo'yicha tavsiyalar keltirilgan. Ushbu usullar o'quvchilarning faolligini oshirish, darsga qiziqishni kuchaytirish va bilimlarni chuqur o'zlashtirishga yordam beradi.

O'yinli usullar

Maqsad: O'quvchilarning diqqatini jalb qilish, darsni qiziqarli qilish va bilimlarni o'ynoqi tarzda mustahkamlash.

Tavsif: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari o‘yin orqali o‘rganishga moyil. O‘yinlar orqali ular o‘quv materialini tabiiy ravishda o‘zlashtiradi.

Amaliy misollar:

- Matematika: “Raqamlar poygasi” o‘yini. O‘quvchilar guruhlariga bo‘linadi, har bir guruhga oddiy masalalar beriladi (masalan, $5+3$, $10-4$). To‘g‘ri javob bergan guruh “poyga”da oldinga siljiydi. Bu o‘yinda doskada chizilgan yo‘l yoki magnit belgilar ishlatilishi mumkin.

- O‘zbek tili: “So‘z ovchilari”. O‘quvchilarga bir harf beriladi (masalan, “M”), ular 1 daqiqa ichida shu harf bilan boshlanadigan so‘zlarni yozadi yoki aytadi. Eng ko‘p so‘z topgan o‘quvchi “ovchi” unvonini oladi.

- Tabiatshunoslik: “Hayvonlar shahri”. O‘quvchilar hayvonlarning xususiyatlarini o‘rganib, ularni guruhlariga ajratadi (masalan, sutemizuvchilar, qushlar). Keyin har bir guruh o‘z hayvonlari haqida qisqa “shahar” hikoyasini o‘ylab topadi.

Tavsiyalar:

- O‘yinlar qisqa (5-10 daqiqa) bo‘lishi kerak, chunki uzoq davom etsa, o‘quvchilarning diqqati chalg‘ishi mumkin.

- Har bir o‘quvchining ishtirok etishiga imkon beradigan o‘yinlar tanlang.

- Rag‘batlantirish uchun kichik mukofotlar (stikerlar, maqto‘v) ishlatilishi mumkin.

Guruh ishi va hamkorlik

Maqsad: O‘quvchilarda jamoaviy ishlay olish ko‘nikmasini rivojlantirish va o‘zaro o‘rganishni rag‘batlantirish.

Tavsif: Guruh ishi o‘quvchilarga birgalikda muammoni hal qilish, fikr almashish va bir-biridan o‘rganish imkonini beradi.

Amaliy misollar:

- O‘zbek tili: O‘quvchilar 3-4 kishilik guruhlariga bo‘linadi va o‘qigan ertak asosida yangi hikoya yozadi. Masalan, “Alpomish” hikoyasini zamonaviy sharoitda qayta tasavvur qilish. Har bir guruh hikoyaning bir qismini (kirish, asosiy qism, xulosa) tayyorlaydi.

- Matematika: “Do‘kon loyihasi”. Har bir guruhga “do‘kon” ochish topshiriladi, ular mahsulotlar ro‘yxatini tuzadi, narxlarni belgilaydi va xaridorlarning xarid summasini hisoblaydi. Bu orqali qo‘shish va ayirish ko‘nikmalari rivojlanadi.

- Tabiatshunoslik: “O‘simliklar olami” loyihasi. Guruhlar turli o‘simlik turlari (daraxtlar, gullar, sabzavotlar) haqida ma’lumot to‘playdi va plakat tayyorlaydi. Keyin har bir guruh o‘z plakatinı sinfga taqdim qiladi.

Tavsiyalar:

- Guruhlar tarkibini har xil qobiliyatdagi o‘quvchilardan tuzing, bu o‘zaro yordamlashishga xizmat qiladi.

- Har bir guruh a‘zosiga aniq vazifa bering (masalan, yozuvchi, chizuvchi, taqdimotchi).

- Guruh ishining natijasini muhokama qiling va har bir o‘quvchining hissasini e‘tirof eting.

Texnologiyadan foydalanish

Maqsad: Zamonaviy texnologiyalar orqali darsni interfaol va qiziqarli qilish.

Tavsif: Interfaol doskalar, planshetlar, o‘quv dasturlari va ilovalar o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi va bilimlarni vizual tarzda mustahkamlashga yordam beradi.

Amaliy misollar:

- Kahoot viktorinasi: O‘zbek tili darsida grammatika qoidalarini mustahkamlash uchun Kahoot platformasida test tuziladi. O‘quvchilar telefon yoki planshet orqali savollarga javob beradi, natijalar real vaqtda ko‘rsatiladi.

- Interfaol doska: Matematikada geometrik shakllarni o‘rganish uchun interfaol doskada shakllarni chizish, ularni bo‘yash va o‘lchash mashqlari bajariladi.

- Video va animatsiyalar: Tabiatshunoslik darsida suv aylanishi haqida qisqa animatsion video ko‘rsatiladi, so‘ng o‘quvchilar videodan o‘rganganlarini muhokama qiladi.

Tavsiyalar:

- Texnologiyadan foydalanish darsning asosiy qismi emas, balki qo‘shimcha vosita sifatida ishlatilishi kerak.

- Internet yoki uskunalar cheklangan bo‘lsa, oddiy alternativlar (masalan, flomaster va doska bilan viktorina) ishlatilishi mumkin.

- O‘quvchilarning ekran vaqtini cheklang, chunki uzoq foydalanish diqqatni pasaytirishi mumkin.

Muammoli ta’lim usuli

Maqsad: O‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va mustaqil yechim topish ko‘nikmalarini shakllantirish.

Tavsif: O‘quvchilarga muammo yoki savol beriladi, ular uni mustaqil yoki guruhda hal qiladi. Bu usul o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.

Amaliy misollar:

- Tabiatshunoslik: “Agar yomg‘ir yog‘masa, tabiatda nima o‘zgaradi?” O‘quvchilar bu savolga javob topish uchun o‘z fikrlarini aytadi va muhokama qiladi.

- Matematika: “Bir oila 3 kunda 12 litr sut ichsa, 5 kunda qancha sut ichadi?” O‘quvchilar muammoni chizmalar yoki raqamlar yordamida yechadi.

- O‘zbek tili: “Agar siz ertak qahramoni bo‘lsangiz, qanday muammoni hal qilgan bo‘lardingiz?” O‘quvchilar o‘z hikoyalarini yozadi yoki aytib beradi.

Tavsiyalar:

- Savollar yoshga mos va tushunarli bo‘lishi kerak.

- O‘quvchilarga yo‘l-yo‘riq bering, lekin to‘liq javob bermang, ularning o‘zi yechim topishiga imkon yarating.

- Har bir o‘quvchining fikrini tinglang va rag‘batlantiring.

Faol ishtirok etish usullari

Maqsad: Har bir o‘quvchining darsga jalb qilinishini ta‘minlash va ularning o‘z fikrini bildirishiga imkon berish.

Tavsif: O‘quvchilarning faol ishtiroki darsni yanada samarali qiladi va ularning o‘ziga ishonchini oshiradi.

Amaliy misollar:

- Fikrlar xaritasi (Mind Map): Tabiatshunoslik darsida “O‘rmon” mavzusida fikrlar xaritasi tuziladi. O‘quvchilar o‘rmonda nimalarni ko‘rish mumkinligi haqida so‘zlar yozadi (daraxtlar, hayvonlar, o‘simliklar).

- Savol-javob: O‘zbek tili darsida o‘qilgan matn bo‘yicha savollar beriladi: “Qahramon nima uchun shunday qildi?” Har bir o‘quvchi o‘z fikrini aytadi.

- Mini-munozara: “Kitob o‘qish muhimmi yoki filmlar ko‘rish yetarlimi?” O‘quvchilar ikki guruhga bo‘linib, o‘z nuqtai nazarini himoya qiladi.

Tavsiyalar:

- Har bir o‘quvchiga so‘z berishga harakat qiling, lekin uyatchan bolalarni majburlamang.

- Ijobiy muhit yarating, har bir fikrni hurmat qiling.
- Qisqa va aniq savollar bering.

Interfaol usullar boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi, shuningdek, bilimlarni chuqur o'zlashtirishga yo

Xulosa

Maqola boshlang'ich sinflarda interfaol usullardan foydalanish dars samaradorligini oshirishning samarali usuli ekanligini ko'rsatdi. Tajriba natijalari o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va akademik muvaffaqiyatlarida sezilarli yaxshilanishlarni tasdiqladi. Quyidagi takliflar ilgari suriladi:

O'qituvchilar uchun interfaol usullarni qo'llash bo'yicha muntazam treninglar tashkil etish.

Maktablarni zamonaviy texnologik vositalar bilan ta'minlash.

Interfaol usullarni o'quv dasturlariga integratsiyalash uchun metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

O'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan interfaol usullarni joriy etish.

Adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29- apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030- yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoni.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik tayyorlash tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 132-son qarori.

3. Tolipov U.K., Sharipov Sh.S. O'quvchi shaxsi ijodkorlik faoliyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari. - T., Fan, 2012.

4. Yo'ldashev J. G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy qilish. - T: Fan va texnologiya, 2008

5. Уринова, Н. М., &Таджибоева, Х. М. (2018). ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩЕЙСЯ

МОЛОДЕЖИ. Falsafa, sotsiologiya, tarix va siyosatshunoslik muammolarini xalqaro ilmiy ko'rib chiqishda (29-33 betlar).

6. Уринова, Н. М., &Хусеинова, С. Б. (2021). Теоретико-практическая подготовка будущих учителей гуманитарного профиля к социально ориентированной воспитательной работе. Бюллетень науки и практики, 7(5), 434-440